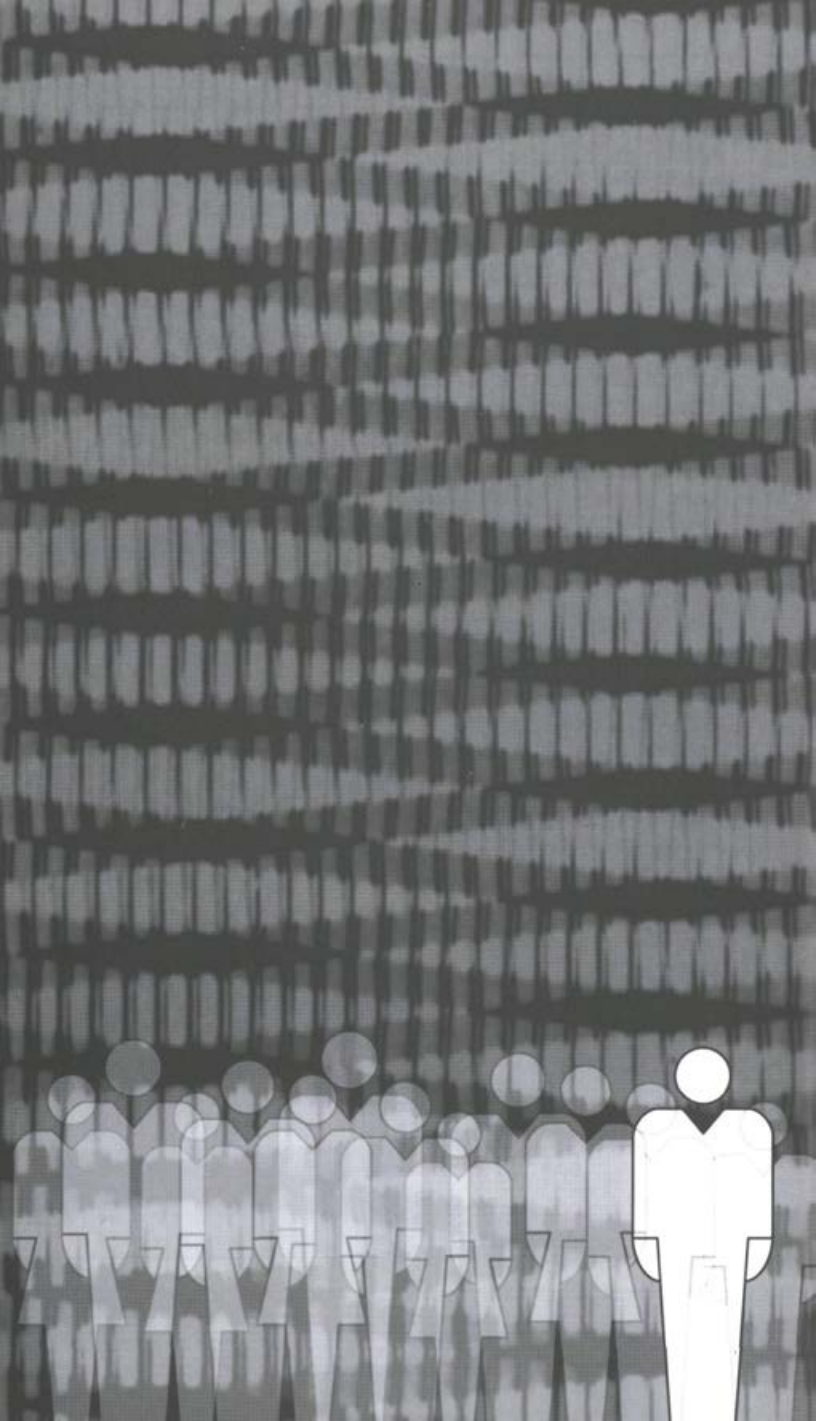

Silvo Grmovšek

ŠE POMNITE, TOVARIŠI? ALI ZAKAJ NISEM BIL ČLAN ŠALEŠKEGA ŠTUDENTSKEGA KLUBA IN ZAKAJ NE MOREM, VENDAR PA MORAM O TEM PISATI

Povzetek:

V prispevku je prikazan na trenutke rahlo oseben in vseskozi (ne)prizadet odnos outsiderja na 'problematiko' Šaleškega študentskega kluba. Avtor v prispevku, ki nima ambicij biti objektiven, pojasnjuje, zakaj ni bil član te združbe, skozi svojo osebno izkušnjo v minulih treh desetletjih opisuje svoj ambivalenten odnos do nje, na koncu pa poskuša nakazati enega od možnih odgovorov na vprašanje o aktualni identiteti tega kluba.

ŠE POMNITE, TOVARIŠI? ALI ZAKAJ NISEM BIL ČLAN ŠALEŠKEGA ŠTUDENTSKEGA KLUBA IN ZAKAJ NE MOREM, VENDAR PA MORAM O TEM PISATI

Dejstva, da nisem bil član Šaleškega študentskega kluba, si ne štejem za omembe vredno zaslugo ali za nekaj, kar bi bilo vredno kadarkoli in kjerkoli omeniti. Še naprej bi mirno živel z dejstvom, da nisem bil v tej združbi in da do nje nisem imel nekega zainteresiranega odnosa. Verjetno bi s tem tudi neobremenjeno umrl. Vendar se je vse postavilo na glavo, ko sem letos prejel prijazno vabilo, naj se uvrstim med avtorje bodočega zbornika o Šaleškem študentskem klubu. Kar je bilo najprej videti kot vabilo, ki ga bom mirno zavrnil, me je kmalu pričelo spravljati v nemajhno zadrego.

Vse zasluge za to gredo urednici omenjenega zbornika, ki je nedvomno iz pravega testa za to funkcijo. Kot v nadaljevanju sledi, jo med drugim odlikujeta vztrajnost in neomajnost pri priganjanju k pisanju. Premore tudi strategije, iz katerih bi se lahko veliko naučili tudi stari uredniški mački. Ko sem se je poskušal odkrižati, me je kljub moji neomajnosti počasi in vztrajno mehčala. Najprej s prijaznim emailom, ki se mu s težavo upreš, nato z novim emailom, s katerim naslovljenca še bolj potegne v kalne vode abstraktne obveznosti, dolžnosti in sproži proces formiranja krivde. In potem, ko naslovljenec otrpne kot miš pred kačo in je preteklo že toliko časa, da je prepričan, kako je nevarnost že zdavnaj mimo, sledi še uredničin osebni obisk.[1] Huh! Kot nemočna žrtev v zadregi nekaj jecljam, kako resnično nisem imel in tudi nimam nobenega odnosa do teme bodočega zbornika in mi prav ta moj nadvse žalostni in vsega obsojanja vredni odnos že sam po sebi ne dopušča uvrstiti se med potencialne sodelavce zbornika, sledi milostni strel: »OK. Potem boste pa pisali o

[1] Da ne bo pomote: to o miši in kači je zgolj priročna metafora, nikakor pa ni aluzija na urednico kot konkretno osebo. Zato morebitnim ljubiteljem psihoanalize sporočam, da tukaj ni umestno 'tumbanje' o kakršnemkoli vdoru nezavednega. O urednici torej vse najbolje in v samih superlativih, kar je treba ločiti od mesta, ki ga je v nekem trenutku zasedla v mojem odnosu do Simbolnega. Ampak to že presega namene tega pisanja.

tem, zakaj niste bili član ŠŠK-ja!« V tistem trenutku sem srečen, ker sploh še diham, zato je dokončna vdaja samoumevna. Vendar, ko vse skupaj prespim, se pokaže, da tudi jaz nisem kar tako. Potem, ko mine še nekaj tednov in se čas za oddajo teksta nepreklicno izteka, se po hudih notranjih bojih, ki že mejijo na osebno stisko, odločim s prijaznim emailom dokončno odkloniti sodelovanje in tako prekiniti moje, milo rečeno, nelagodje. Ampak kaj, ko me urednica prehiti s še bolj prijaznim emailom, ki se konča z » ... Upam, da pisanje članka dobro napreduje!« Uffff! Očitno sem od vsega hudega doživel rahlo regresijo, saj sem se zalotil pri razmišljanju o povsem infantilnih izgovorih za moje nesodelovanje. Od najbolj prozornega in stereotipnega sklicevanja na mojo, seveda izmišljeno, bolezen, do nič manj izmišljene bolezni otroka, hude zakonske krize ipd.

Skratka, naj končno zaključim to zgodbo z eno samo izmed sicer več možnih poant: ako ima gospodična tudi preostale za tovrstno delo potrebne sposobnosti tako izrazite, bo o njej kot urednici zanesljivo še veliko slišati.

Zaradi omenjenih razlogov bo to pisanje bolj osebno in neobvezno paberkovanje kot pa poskus refleksije, denimo, mesta tovrstnih združb v civilni družbi novega tisočletja na splošno. Ali pa, konkretno, mesta Šaleškega študentskega kluba kot cehovske organizacije v študentski populaciji ter, bognedaj, njegove morebitne prosvetiteljske vloge v tukajšnji mestni lokalni skupnosti. Še manj bo kakšno modrovanje o aktivističnem pregrupiranju, ki bi sledilo nekim organizacijsko-pragmatičnim ciljem tega študentskega kluba.

Dejstvo je, da se v mojih študentskih letih nisem prepoznal v aktivistično-žurerski orientaciji Šaleškega študentskega kluba. Še manj v črednem grupiranju po neki naključni *blut und boden* lokalni pripadnosti. Z drugimi besedami, nisem se čutil niti malo zavezan naključnosti mojega bivanja v tukajšnji šaleško-velenjski skupnosti. Zato tudi nisem videl nekega smisla v angažmaju, ki bi temeljil na samoumevnosti moje pripadnosti lokalni skupnosti. Če malo zakompliciram in mojo pozicijo poskušam spraviti v akademski diskurz, bi rekel,

da, kar zadeva Šaleški študentski klub, pri meni ni deloval Althusserjev koncept interpelacije.[2] Če parafraziram Althusserjevo ilustracijo tega, kako se pozicija oblasti naslovi na posameznika in ga s tem interpelira v subjekt s policijskim klicom »Hej, vi tam!« (Althusser, 1980), bi rekel, da se na klic »Hej, ti šškjevc« ne bi ozrl.

In posledice mojega neodnosa, ki jih lahko pripišem tudi na konto moje nedoslednosti, niso izostale.[3] Med njimi naj omenim dogodek iz mojih zgodnejših študentskih časov, ko je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja tedanji predsednik Šaleškega študentskega kluba pred nosom manjše klape brez besed zaloputnil in demonstrativno zaklenil vrata velenjskega Delavskega kluba, za katerimi se je dogajala ena od uradnih študentskih fešt. Poleg moje malenkosti sta pred vrati z dolgim nosom ostala danes ugledni profesor na ljubljanski Filozofski fakulteti in v neki drugi neakademski srenji prav tako danes nič manj ugledni generalni sekretar ministrstva za kulturo. Strogi predsednik je ravnal v duhu tedanjega časa, ki je med drugim proizvedel tisti prosluli, v današnjem novoreku bi mu rekli, slogan: kdor ni z nami, je proti nam. Kljub temu mi trije prizadeti iz tega dogodka nismo vlekli kakšnih usodnejših političnih sklepov. Ena od sicer v tedanjih časih v Velenju izjemno redkih priložnosti za spodobnejši žur je pač splavala po vodi. In kontrast med razgibanim socialnim življenjem ljubljanskega začasnega in sivim mrtvilom velenjskega stalnega bivališča se je tisti trenutek le še bolj zaostril.

Drugi dogodek je bolj politične narave, vendar prav tako brez usodnejših posledic. Pravzaprav bi ga lahko spravil v rubriko »kako smo preživeli socializem in se celo smejali«. Na enem od običajno dolgočasnih velenjskih sobotnih večerov,

[2] No, če sem do konca iskren, me k temu vodi tudi potreba zagotoviti si vsaj eno teoretsko referenco k temu pisanju, četudi je kontekst rahlo privlečen za lase. In tako med drugim opravičiti trud urednikov, ki sta vabilu k sodelovanju priložila tudi natančna navodila pravilnega citiranja in sklicevanja na literaturo.

[3] Lahko bi mojo nedoslednost opredelil tudi kot ambivalentnost, ki se kaže skozi formo fetišistične utaje in se glasi: »saj vem, pa vendar«. In v nadaljevanju poiskal elemente verovanja pri samem sebi, ampak to pač ni priložnost za samoanalizo.

za katere je bilo značilno kronično pomanjkanje priložnosti za zabavo, me je neki znanec in aktivist v študentskem klubu povabil, naj se pridružim srečanju šaleških študentov s predstavniki lokalne oblasti. Sanjalo se mi ni, za kaj gre, in bolj iz firbca sem se dal prepričati. V veliki sejni dvorani velenjske občinske stavbe je imel pred zbranimi študenti lokalni partijski veljak predavanje iz politične vzgoje. Bila so svinčena leta in tisti večer je partijski *aparatčik* pred zbranim študentskim občestvom obračunaval z razrednimi sovražniki, profesorji beograjske in zagrebške filozofske fakultete, ki so bili zbrani okoli zagrebške humanistične revije Praxis. Če je ta obračun na višji partijski ravni, seveda znotraj tedanjega vladajočega ideološkega imaginarija, še imel neko pogojno konsistentnost, je bolj pri dnu hierarhije postajal bolj podoben burleski. Na to burleskno dimenzijo sem po koncu predavanja tudi opozoril in požel splošno odobravanje občinstva (seveda v offu in ne na javni sceni). Kolegi iz občinstva so vse skupaj vzeli kot šov. Kot sem jih razumel, so od mene pričakovali podobne intervencije. Vendar sem za vlogo burkeža že tedaj bil preresen. Zelo resne so bile tudi tedanje ideološke čistke in njihovi učinki, zato na tovrstno sodelovanje nisem pristal.[4]

Temu so sledila osemdeseta leta in, čeprav še bolj oddaljeni naključni opazovalec dejavnosti Šaleškega študentskega kluba, sem lahko zaznal nekatere spremembe. Na velenjskem radiu se je pojavila posebna oddaja študentov, študentski žurerski Plac v Velenju z lastnim šankom in dobro glasbo je postal odprt tudi za druge obiskovalce. Bil je tudi čas, ko sem prvič (in tudi zadnjič) imel priložnost okusiti slast oblasti. Kot aktivni član združbe, ki je slišala na ime KINO 16, sem po rahlo nepregledni logiki tedanjega delegatskega sistema postal član predsedstva občinske Zveze kulturnih organizacij. Bil je čas, ko je KINO 16 odigral svojo vlogo in je na lokalno prizorišče vstopala nova generacija z

[4] Med drugim so konkretni ljudje končali v zaporih, izgubljali službe in v javnem življenju postali 'neosebnosti'. Nenazadnje je bila v tistih časih pod taktirko partije odpravljena slovenska študentska zveza, ki jo je nadomestila ZSMS kot partijska transmisija.

drugačnimi, predvsem izrazitejšimi subkulturnimi potrebami. Po spletu okoliščin sem se znašel v vlogi arbitra, ki je razsojal o tem, kdo naj prevzame danes neugledni, tedaj pa za mladinsko sceno dragoceni kletni prostor v velenjskem Domu kulture. V boju za to dediščino KINA 16 sta se spopadla, po moji oceni, radikalnejši alterrockovski program skupine mladeničev in bolj mainstreamovski program, ki je izšel iz krogov Šaleškega študentskega kluba. Odločil sem se seveda za prvega in si nakopal zamero študentskih aktivistov, ki so kasneje med tranzicijo pod eldeesovskim okriljem naredili politično in poslovno kariero. Kasneje, ko zadeva že zdavnaj ni bila več aktualna, so mi očitali, da sem ravnal kot stalinist. Očitek sem sprejel na znanje, nisem pa se pokesal (*tega sicer nihče od prizadetih ni zahteval*) in tudi nisem vrtal z vprašanjem, ali sem morda bil stalinist le objektivno, subjektivno pa kaj drugega. Vendar, kar je pri tem zame najbolj pomembno in kar je za tukajšnje navade lokalne politične elite zelo nenavadno, nihče od prizadetih ni kazal nikakršnega revanšizma. Prav nasprotno, ko mi je nekoč močno šlo za nohte, so mi nesebično pomagali. Hvala vam!

V devetdesetih letih je bila z organizacijo Dneva mladih in kulture odmevnost študentskega kluba še večja. Še bolj pomembno pa je, da je končno bilo opaziti bolj profilirano politiko *do neetablirane urbane kulture*, kar je nenazadnje dokazoval vsako leto boljši in inventivnejši program Dneva mladih in kulture. Upam, da jih k temu vodi tudi potreba po preseganju monokulturne sheme, ki ne bo obtičala le pri glasbi ali celo pri zgolj enem glasbenem žanru.

In zdaj, ko je *za nami že prvi korak v novo tisočletje, je menda* Šaleški študentski klub pred krizo identitete. Iskreno upam, da bodo od mene neprimerno bolj kompetentni poznavalci razmer med šaleško študentarijo znali to krizo artikulirati in jo z aktivističnim programom tudi preseči. Moj skromni prispevek v neki drugi smeri bom povzel zelo na kratko.

Če že sprejmem omenjeno krizo kot dejstvo (čeprav s tem nisem niti približno seznanjen), predlagam, da bi za izhodišče uporabili množinsko obliko tega samostalnika. Torej

množica dejavnosti in praks, na katerih je mogoče vzpostaviti različne identitete (zakaj tudi ne medsebojno protislovne?), ne pa po vsej sili vztrajati pri nemogočem združevanju te množice potencialnih identifikacijskih točk v eno samo, za vse sprejemljivo identiteto. Omejil se bom le na konkretni dogodek, ki mu sicer nisem bil priča. Kljub temu ga lahko ocenim kot zame in za tukajšnjo sceno zdaleč najpomembnejšo reč, ki med drugim vsebuje potencialni odgovor na vprašanje, kako preseči krizo Šaleškega študentskega kluba. Gre za aktualiziranje vprašanj, tem in življenjskih praks, ki so jih vladajoči ideološki aparati izrinili na rob javnosti in so bili, kot predpostavljam v *organizaciji Šaleškega* študentskega kluba, predstavljeni v Velenju pred poldrugim mesecem na dogodku z naslovom 'Molotov NE NATO fest'. Precej simbolike je v tem, da sem za dogodek zvedel šele *post festum* iz miniaturnih in neuglednih plakatov, ki so bili nalepljeni na smetnjake na Cankarjevi ulici. To je bila zanesljivo nenaključno tudi edina informacija o obisku predstavnikov ljubljanske Avtonomne cone Molotov, » ... ki nam je spet *prinesla prakso realne utopije*: tiste, za katero je Immanuel Wallerstein predlagal skromno, a obetajoče ime 'utopistike'« (Močnik, 2000). Spet predpostavljam, da za odločitvijo o organiziranju tega dogodka ni bil nek brezoblični interes predstaviti karkoli 'trendovskega', ampak odločitev posameznika ali skupine iz krogov šaleških študentov, ki so se zavedali, da je to imanentno politična odločitev. Če je

"MOLOTOV NE NATO FEST" je opominjal s šaleškega gradu. Oktober 2002.

bilo v igri slednje, potem so v Šaleškem študentskem klubu razrešili dilemo med predpotopnim delovanjem današnje študentarije, ki je bilo v primeru študentskih demonstracij pred parlamentom pod ravnijo sindikalnega gibanja iz 19. stoletja, in političnim delovanjem političnih beštij, kot to alternativo v izvrstni študiji demonstracij ob obisku Busha in Putina v Sloveniji opredeli Tonči Kuzmanić (2002). Za razumevanje konteksta bom uporabil nekoliko daljši citat v zvezi s Kuzmanićevim tematiziranjem naloge, pred katero smo postavljeni kot politična generacija: »[...na ravni tega, kar je] postaja družba zame čedalje bolj 'najlepša grdoba', 'najsvobodnejša sužnost', 'najbolj razvita nerazvitost', 'celovito sistematično ničenje', 'samomorilska celota' ..., ki je vse prej kot 'naša'. Je pač skrajno samosvoja, razširjajoča se v slabo neskončnost in v tisto, kar bom imenoval globalizacija. Zame je globalizacija predvsem globalizacija Družbe oz. vsega družbenega, in sicer bolj ali manj na način podružbljanja. Podružbljanje pa vidim kot čedalje bolj nečloveško področje človekovega dela in izdelovanja (*poesis*), kot domovino *homo fabra* (ožje, *homo oeconomicusa*), predvsem pa kot kraljevstvo medializiranega/virtualiziranega mainstreama v skupnosti z establišmentom. Torej, kot nekakšno odprto totaliziranje, odprt totalitarizem oz. totalitarizem odprt v neskončnost lastnega (samo)napredovanja (samorazvoja). Po moje se je slednjemu moč postaviti po robu le še z redefinirano politiko, ali bolje in natančneje, s političnim delovanjem političnih beštij. Danes je premalo biti levičar. Preostalo nam je le še to, da smo politične beštije, ki bodo skušale postaviti (ne pa 'ukiniti') meje družbi in družbenemu, podružbljanju, *homo oeconomicusu*...« (Kuzmanić, 2002: 8, 9).

Tako. To je splošni okvir, ki ga po mojem AC Molotov udejanja skozi svoje akcije in za katerega predpostavljam, da je bil ozadje odločitve šaleških študentov o vabilu molotovcev v Velenje. *Če se glede tega ne motim, potem ni razlogov za* zaskrbljenost glede identitete Šaleškega študentskega kluba.

študentov, ki so se zavedali, da je to

Literatura

- Althusser, Louis (1980): Ideologija in ideološki aparati države. V zborniku: Ideologija in estetski učinek. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Kuzmanić, Tonči (2002): Policija, mediji, UZI in WTC: (Anti-globalizem in terorizem). Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
- Močnik, Rastko (2002): Komunizem ali barbarstvo? Mladina (5. avgust 2002), št. 31, str. 31.